

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף בכיר בחינוך
מחברת בחינה

לנבחנים ולנבחנות שלום,

נא לקרוא את ההוראות בעמוד זה ולמלא אותן בדיוקנות. אי-מילוי ההוראות עלול לגרום לתקלות ואף להביא לידי פסילת הבחינה. הבחינה נועדה לבדוק הישגים אישיים, ולכן יש לעבוד עבודה עצמית בלבד. בזמן הבחינה אין להיעזר בזולת ואין לתת או לקבל חומר בכתב או בעל פה. אין להכניס לחדר הבחינה חומר עזר – ספרים, מחברות, רשימות – חוץ מ"חומר עזר מותר בשימוש" המפורט בגוף השאלון או בהוראות מוקדמות של משרד החינוך. כמו כן **אין להכניס לחדר הבחינה טלפונים או מחשבים ניידים**. שימוש בחומר עזר שאינו מותר יוביל לפסילת הבחינה. כל חומר עזר שאינו מותר בשימוש, יש למסור למשגיח לפני תחילת הבחינה. לאחר סיום כתיבת הבחינה יש למסור את המחברת למשגיח ולעזוב בשקט את חדר הבחינה.

יש להקפיד על טוהר הבחינות !

הוראות לבחינה

1. יש לוודא כי במדבקות הנבחן שקיבלת מודפסים הפרטים האישיים שלך, ובמדבקות השאלון שקיבלת מודפסים פרטי השאלון המיועד לך.
2. אם לא קיבלת מדבקה, יש למלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקות הנבחן.
3. אסור לכתוב בשולי המחברת (החלק המקווקו) משום שחלק זה לא ייסרק.
4. לטייטה ישמשו אך ורק דפי מחברת הבחינה שיועדו לכך.
5. **אין לתלוש או להוסיף דפים**. מחברת שתוגש לא שלמה תעורר חשד לאי-קיום טוהר הבחינות.
6. אין לכתוב שם בתוך המחברת, משום שהבחינה נבדקת בעילום שם.
7. אין להוסיף או לשנות שום פרט במדבקות, כדי למנוע עיכוב בזיהוי המחברת וברישום הציונים.

בהצלחה !

12 סמל שאלון 17 رقم النموذج שם השאלון اسم النموذج	18 מועד 21 الموعد 37 סמל ב"ס 32 31 מס' תעודת זהות 23 رقم الهوية رقم المدرسة	מדבקות לנבחן ملصقة ممتحن
יש להדביק כאן ↑ מדבקות שאלון يجب هنا ↑ إلصاق ملصقة نموذج امتحان	יש להדביק כאן ↑ מדבקות נבחן (ללא שם) يجب هنا ↑ إلصاق ملصقة ممتحن (بدون اسم)	

* הוראות בשפה הערבית מעבר לדף
* التعلیمات باللغة العربية على ظهر الصفحة

יש לסמן במשבצת ☐ אם ניתן שאלון נוסף
يجب الإشارة في المربع إذا أُعطي نموذج امتحان إضافي

وزارة التربية والتعليم

القسم الكبير للامتحانات

الإدارة التربويّة

دفتر امتحان

تحية للممتحنين وللممتحنات!

الرجاء قراءة التعليمات في هذه الصفحة والعمل وفقاً لها بدقة. عدم تنفيذ التعليمات قد يؤدي إلى عواقب مختلفة وحتى إلى إلغاء الامتحان. أُعدّ الامتحان لفحص تحصيلاتك الشخصية، لذلك يجب العمل بشكل ذاتي فقط. أثناء الامتحان، لا يُسمح طلب المساعدة من الغير ويُمنع إعطاء أو أخذ مواد مكتوبة أو شفوية.

لا يُسمح إدخال مواد مساعدة - كتب، دفاتر، قوائم - إلى غرفة الامتحان، باستثناء "مواد مساعدة يُسمح استعمالها" المفصلة في نموذج الامتحان أو في تعليمات مسبقة من الوزارة. كما لا يُسمح إدخال هواتف أو حواسيب محمولة إلى غرفة الامتحان. استعمال مواد مساعدة غير مسموح بها يؤدي إلى إلغاء الامتحان.

يجب تسليم كلّ مادة مساعدة لا يُسمح استعمالها للمراقب قبل بدء الامتحان. بعد الانتهاء من كتابة الامتحان، يجب تسليم الدفتر للمراقب، ومغادرة غرفة الامتحان بهدوء.

يجب التقيد بنزاهة الامتحانات !

تعليمات للامتحان

1. يجب التأكد بأن تفاصيلك الشخصية مطبوعة على ملصقات الممتحن التي حصلت عليها، وبأن تفاصيل نموذج الامتحان المعد لك مطبوعة على ملصقات نموذج الامتحان التي حصلت عليها.
2. في حال عدم حصولك على ملصقة، يجب ملء التفاصيل في المكان المعد لملصقة الممتحن، بخط يد.
3. لا يُسمح الكتابة في هوامش الدفتر (في المنطقة المخططة)، لأنه لن يتم مسح ضوئي لهذه المنطقة.
4. للمسودة تُستعمل أوراق دفتر الامتحان المعدة لذلك فقط.
5. يُمنع نزع أو إضافة أوراق. الدفتر الذي يُسلم ناقصاً يُثير الشك بعدم الالتزام بنزاهة الامتحانات.
6. لا يُسمح كتابة الاسم داخل الدفتر، لأن الامتحان يُفحص بدون ذكر اسم.
7. لا يُسمح إضافة أو تغيير أية تفاصيل في الملصقات، وذلك لمنع عوائق في تشخيص الدفتر وفي تسجيل العلامات.

نتمنى لكم النجاح!

מדינת ישראל משרד החינוך

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשע"ח, 2018
מספר השאלון: 75281
נספח: טקסטים

עברית: הבנה, הבעה ולשון

לבתי ספר עצמאיים

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק ראשון — הבנה והבעה — 50 נקודות

חלק שני — לשון — 50 נקודות

פרק א: שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס

פרק ב: תחביר
פרק ג: מערכת הצורות
יש לבחור באחד הפרקים

סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: 1. יש לקרוא את הטקסטים שבנספח ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.

2. לכתובת טיוטה אפשר להשתמש בעמודים האחרונים (20-21) של השאלון.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

קרא את הטקסטים א-ג שבנספח המצורף, וענה על כל השאלות 1-3 שלפניך.

הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

1. כתיבה ממוזגת (30 נקודות)

לנושא "כבוד האדם שנברא בצלם אלוקים" יש מקום נכבד בשיח החינוכי והלימודי.

על פי **שלושת** הטקסטים א-ג שקראת, כתוב סקירה על עליונות האדם וייחודיותו.

הקפד על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסופה (ביבליוגרפיה).

כתוב בהיקף של כ-300 מילים.

את הסקירה כתוב בעמודים 6-7 (תוכל להשתמש בעמודים 4-5 לכתובת טיוטה).

טיוטה

[illegible]

[illegible]

עמוד 5

[illegible]

[illegible]

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

2. בטקסטים שקראת מוזכרים מאפיינים ייחודיים של האדם.

בחר מאפיין אחד החשוב לך במיוחד בהיותך מתבגר. **הצג** את המאפיין, ו**נמק** מדוע הוא חשוב לך. (8 נקודות)

3. א. "היה אפשר להתנחם בטיעון..." (טקסט א, פסקה ה).

במשפט זה הכותב מציג תשובה אפשרית על טענת נגד.

(1) מהי טענת הנגד? _____

(2) מהי התשובה האפשרית על טענת נגד זו? _____

(3) מדברי הכותב ניכר שהתשובה אינה מניחה את דעתו.

הוכח קביעה זו. _____

(7 נקודות)

ב. עיין בטקסט ג, פסקות ח-ט.

בשתי הפסקות הכותב מציג מובאות.

העתק את המובאות, וכתוב ליד כל אחת מהן לאיזו מטרה בכתיבה הטיעונית הביא אותה הכותב.

(5 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

חלק שני – לשון (50 נקודות)

בחלק זה שלושה פרקים. עליך לענות על שני פרקים: על פרק א – חובה, ועל אחד מן הפרקים ב-ג.

פרק א: חובה – שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס (10 נקודות)

ענה על שאלה 4.

4. א. לפניך משפט, ובו מודגשים שמות מספר ואותיות שימוש.

הקף רק את הצורות השגויות במשפט (אותיות השימוש או שם המספר) ותקן את השיבוש.

סע כְּעֶשְׂרִים וְשָׁנִים קילומטרים. המשך ישר בְּשָׁנֵי הצמתים, וכשתגיע לכיכר הַשְּׁנִיָּה פנה ימינה.

ב. בקטע שלפניך – **כתוב במילים** את המספרים המודגשים (אין צורך לנקד), והקף את הצורה הנכונה

של שם המספר מבין האפשרויות המוצעות.

לתהליך זה 13 _____ שלבים. בְּשָׁלוֹשׁ / שְׁלוֹשָׁת / שְׁלוֹשָׁה השלבים

הראשונים עליך לפעול בקבוצה. משלב מספר 4 _____ והלאה העבודה היא אישית.

ג. (1) במשפטים שלפניך הקף את מילת היחס המתאימה מבין האפשרויות המוצעות.

• המשטרה נקטה את / ב כל האמצעים כדי לשמור על הסדר.

• בעל העסק חשב שהמתחרה שלו עלול לפגוע ברווחיו, אף על פי כן הוא לא הסכים לשקר לו / עליו / אותו.

(2) במשפט שלפניך כתוב את מילת היחס הנתונה בנטייתה הנכונה, לפי ההקשר במשפט.

אנשי מקצוע שמרבים להשתמש בטכנולוגיה מתקשים לפתור בעיות שמתעוררות _____

אצל

בזמן העבודה.

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
 בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
 בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

I. הבחירה החופשית היא הכרעה מוסרית הבונה את האדם ואת אישיותו.

II. הדעת היא כוח בונה ופועל.

III. כשאדם עומד לפני הכרעה, הוא בוחר אם ההחלטה שלו היא מוסרית או בלתי מוסרית.

(1) המילה "בונה" והמילה "מוסרית" מוזכרות פעמיים במשפטים III-I.

בטבלה שלפניך השווה בין שתי המילים מבחינת התפקיד התחבירי ומבחינת חלקי הדיבור.

חלק הדיבור	התפקיד התחבירי	
		מוסרית (משפט I)
		מוסרית (משפט III)
		בונה (משפט I)
		בונה (משפט II)

(2) במשפטים III-I יש חלקים כוללים.

העתק את החלק הכולל היוצא דופן מבחינת הקשר הלוגי שבו.

מהו הקשר הלוגי היוצא דופן?

ב. לפניך שני צירופים. אחד מהם הוא דו־משמעי.

I. פענוח הנתון השגוי II. הקלדת הנתון השגוי

(1) **הקף את הצירוף הדו־משמעי.**

(2) הסבר במונחים לשוניים מה גורם לדו־משמעות בצירוף שהקפת, ומדוע בצירוף האחר אין דו־משמעות.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

6. א. לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. השאיפה המוסרית, יסודה בקולה הפנימי של הנשמה, השואפת אל מקורה. _____

II. אומנם בדרכי החוכמה מקטינים את המאמץ במלחמה נגד היצר, אך ודאי אין סיכוי להכנעתו בלי מאמץ כלל. _____

III. באמצעות חשיבה, הבנת המציאות וחוכמה האדם יכול להשתלט על הגדולות שבתאוותיו ועל החזקות שבמידותיו הרעות. _____

(1) ציין את המספר של המשפט הפשוט. _____

(2) ליד כל אחד מן המשפטים III-I ציין אם יש בו חלקים כוללים, נושא סתמי או חלק ייחוד.

(3) מכל משפט העתק את המילה או המילים המעידות על המבנה שצינת בתת-סעיף א(2), וציין את תפקידן התחבירי.

משפט I: המילה/המילים: _____

התפקיד התחבירי: _____

משפט II: המילה/המילים: _____

התפקיד התחבירי: _____

משפט III: המילה/המילים: _____

התפקיד התחבירי: _____

ב. (1) לפניך משפט מורכב.

כשאדם מוותר כדי להימנע ממריבה הוא מוכיח שהוא מסוגל לפעול בניגוד להיגיון.

תחם את הפסוקית המצומצמת שבמשפט, וכתוב מעליה את תפקידה התחבירי.

(2) לפניך משפט נוסף.

מציאות זו מולידה באדם צרכים ויצרים, המניעים אותו בעוצמה לסיפוק מאוויו.

הסבר מדוע המילה "לסיפוק" אינה פותחת פסוקית מצומצמת.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

7. א. לפניך ארבעה משפטים. בכל אחד מהם יש שאלה. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. מה הם יחסי הכוחות שבין נשמת האדם לבין גופו?

II. הכותב דן בשאלה אם אין עדיפות למחשב על פני האדם.

III. בזכות הדעת שבאדם הוא נחשב לנזר הבריאה, אולם האם החוכמה היא קנה מידה מוחלט לביטוי המיוחדות שבאדם?

IV. האדם למד בשכלו כיצד לגרום לבעלי חיים לציית לפקודותיו.

(1) בכל אחד מן המשפטים II-IV תחם את החלק שהוא שאלה.

(2) ציין את התפקיד התחבירי של כל אחד מן החלקים שתחמת.

במשפט II: _____

במשפט III: _____

במשפט IV: _____

(3) בסוף משפט שאלה מסמנים סימן שאלה. הסבר מדוע אין סימן שאלה בסוף המשפטים II ו- IV.

(4) במשפטים מודגשות בקו שלוש מילים.

העתק את המילה היוצאת דופן מבחינת התפקיד התחבירי שלה.

המילה: _____ התפקיד התחבירי: _____

ב. לפניך משפט מורכב שיש בו חלק ייחוד.

כל תאווה האדם ורצונותיו מקורם בכוח החיים שבגוף, הקרוי הנפש הבהמית.

סמן את הנשואים במשפט, ותחם את הפסוקית שבו.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

8. א. (1) לפניך ארבעה משפטים. ציין ליד כל משפט את הקשר הלוגי שבו: השוואה/עימות או ויתור/ניגוד.

I. אף על פי שהאדם נאלץ לספק לעצמו בעמל את צרכיו החומריים, הנפשיים והחברתיים, הוא נעלה

על בעלי החיים בזכות הנשמה האלוקית שבו.

II. אומנם המחשב משתמש בכלי 'שכלו' ביעילות רבה יותר מן האדם, עם זאת האדם עליון

על המחשב.

III. בניגוד לבהמה, שבה קיים רק יצר הגוף, באדם יש חיבור מפליא של גוף עם נשמה.

IV. היצרים מכוונים את התנהגות האדם לסיפוק צרכיו הגופניים, ואילו השאיפות המוסריות

מושכות את האדם להתנהגות על פי ערכים.

(2) לפניך משפט נוסף.

האדם אינו מוצא את סיפוקו אלא ברוב עמל ויגע.

האם הקשר הלוגי במשפט זה דומה לאחד הקשרים הלוגיים שבתת-סעיף א(1)? נמק.

ב. לפניך קטע שיש בו שיבושים בתחום התחביר. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

חֹשִׁים מְפוֹתִים אֶצֶל בְּעֵלֵי חַיִּים

לנשר ראייה חדה פי כמה מן האדם. גם שהוא עף הוא מזהה ומבחין בפגרים אפילו ממרחק של כמה קילומטרים. הכלב ניחן בחוש ריח רגיש, והאדם נעזר בו בכדי לאתר נעדרים. העטלף פעיל בלילה והוא מוצא את דרכו בחשכה בזכות חוש השמיעה המפותח שלו. הקב"ה חנן את בעלי החיים בחושים חדים ורגישים, עם זאת כמובן שהאדם הוא ברייה נעלה מהן.

(1) השלם את הטבלה שלפניך: העתק מן הקטע שלושה שיבושים בתחום התחביר, וכתוב את הנוסח התקין לכל שיבוש.

הנוסח התקין	השיבוש	
		1
		2
		3

(2) בחר באחד מן השיבושים שציינת, והסבר במונחים תחביריים מהו השיבוש.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

9. א. לפניך שלושה משפטים ובכל אחד מהם יש תמורה. קרא אותם וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. אף אם כוחה הפיזי של הבהמה רב, יש לנו יתרון על פניה, הדעת.

II. הבורא חנן לאדם דעת, יכולת ההבחנה, יצרו בצלמו, וחננו בהשגה שכלית פלאית.

III. צרכיו החומריים של האדם — מזון, לבוש ובית — מושגים בעמל רב.

(1) סמן את התמורה בכל משפט.

(2) העתק מכל משפט את המילה או הצירוף שהתמורה ממירה, וציין את התפקיד התחבירי של המילה או הצירוף שהעתקת.

משפט I : המילה/הצירוף: _____ התפקיד התחבירי: _____

משפט II : המילה/הצירוף: _____ התפקיד התחבירי: _____

משפט III : המילה/הצירוף: _____ התפקיד התחבירי: _____

ב. לפניך קטע ובו חלקים מודגשים.

האדם הוא גולת הכותרת של הבריאה. יש באדם שילוב של גוף ורוח. הגוף הוא עפר מן האדמה, אך יש בו גם מנשמת רוח האלוקים.

המר את הקטע במשפט אחד שבו כל החלקים המודגשים יהיו תמורות.

ג. לפניך משפט מורכב.

לו הייתה מלחמת כוחות בין האדם לפיל ודאי שלא היה לאדם כל סיכוי לנצח.

תחם את הפסוקית / הפסוקיות במשפט, וכתוב את התפקיד התחבירי שלה / שלהן.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 10-14 (לכל שאלה — 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

10. א. לפניך שני משפטים, ובהם פעלים מודגשים.
- לכל משפט כתוב את הגזרה של הפועל המודגש ואת המשמעות של הפועל.
- החופשה תִּמְּהָ וְהַתְּלַמִּידִים שָׁבוּ לַמַּסְלול הַלִּימוּדִים.
- הגזרה: _____
- המשמעות: _____
- הוא תִּמְּהָ עַל הַבְּחִירָה בַּחֲבֵרוֹ הַבִּיִּישׁן לַתְּפִקִּיד הַמוֹבִיל בַּמְּשִׁימָה.
- הגזרה: _____
- המשמעות: _____
- כתוב שם עצם מן השורש של הפועל תִּמְּהָ: _____

ב. לפניך משפט ובו צורות בינוני.

ציין מעל כל צורת בינוני במשפט את חלק הדיבור שהיא שייכת אליו: שם עצם, שם תואר, פועל.

נתונים מוטעים שמוזנים במחשב מובילים אותו למסקנות משובשות.

ג. לפניך קטע ובו צורות אחדות מודגשות ומנוקדות — מקצתן תקינות ומקצתן אינן תקינות.

יריד הצדקה יוקם השנה על יד הַמְּרִפָּאָה.

למשתתפי היריד מְצִיעִים לְהֵנוֹת מכיבוד קל וּלְרִכְשׁ מוצרים שונים במחיר מוזל.

ביריד תיערך הגרלה. כדי להשתתף בה יש לְמַלֵּא פרטים אישיים בטפסים הַמְּיוֹעָדִים לַכֶּךְ.

(1) מבין המילים המודגשות הקף רק את המילים שאינן תקינות.

(2) בחר במילה אחת שהקפת.

הסבב במונחים דקדוקיים מדוע היא אינה תקינה.

או

נקד את המילה באופן שישקף הגייה נכונה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

11. א. לפניך שתי קבוצות של פעלים, II-I.

I. גֹזֵר, שׁוֹלֵל, פּוֹרֵר, צוֹלֵל

II. מֵאֵט, מִרֵר, מִגֵן, מִסֵב

(1) העתק מכל קבוצה את הפועל שהוא בבניין פיעל.

קבוצה I: _____

קבוצה II: _____

(2) לכל קבוצה כתוב את הבניין המשותף לשאר הפעלים.

קבוצה I: _____

קבוצה II: _____

(3) • מהי הגזרה המשותפת לכל הפעלים בקבוצה II ? _____

• הוכח את קביעתך באמצעות הפועל מִסֵב. _____

ב. לפניך שלוש מילים מחידושי האקדמיה: צְמִיגָאִי, מַעְגָּנָה, מַגְבִּיהַ

אפשר לשער את משמעותה של כל מילה על פי השורש שלה ועל פי המשקל או הצורן הסופי שלה.

(1) כתוב ליד כל מילה את משמעותה המשוערת, על פי השורש ודרך התצורה שלה.

צְמִיגָאִי _____

מַעְגָּנָה _____

מַגְבִּיהַ _____

(2) בחר במילה אחת והסבר את קביעתך.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

12. א. לפניך שתי קבוצות של מילים, II-I.

לכל מילה מקבוצה I התאם מילה מקבוצה II מאותו הבניין. כתוב את זוגות המילים ואת הבניין של כל זוג.

I. ספוק, מצוי, אדמה, יחתם

II. השענות, מרומם, השתוקקות, לזון

הזוג: _____ הבניין: _____

הזוג: _____ הבניין: _____

הזוג: _____ הבניין: _____

הזוג: _____ הבניין: _____

ב. לפניך שני שמות המסתיימים ב-Xות: עליונות – הטהרות

הסבר את ההבדל ביניהם מבחינת דרך התצורה.

ג. לפניך שלושה שמות פועל בבניין קל.

ליד כל אחד משמות הפועל כתוב פועל מאותו השורש, בבניין הפעיל, בזמן עבר, בגוף נסתר.

לדעת _____

לזוז _____

לנסע _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

13. א. לפניך חמישה צירופים ובהם שמות תואר מודגשים.

בית מְטָפֶח
בדיקה מְמַחֶשֶׁת
מזון מְתַעֵשׂ
מאמר מְתַרְגֵּם
כלי רכב מְמַנֵּעַ

העתק רק את שמות התואר ששורשיהם תנייניים, וציין ליד כל שם תואר שהעתקת את השורש הראשוני שממנו נגזר השורש התנייני.

ב. לפניך מילים מלשון חז"ל: אֶלּוּלִי, אֵיזָהוּ, לְפִיכָךְ

(1) מהי דרך התצורה המשותפת למילים אלה? _____

(2) לפניך רשימה של מילים מחידושי האקדמיה ללשון העברית.

תִצְרֹף (פֶּאזֶל), מַעֲבֵדָן (לְבוּרְנֵט), מְעוֹנוֹעַ (קְרוּיוֹן), עֲלִילוֹן (קוּמִיקָס),

תְּקָלִיטוֹר (קוּמִפֶּקֶט דִּיסק), רְגָשֶׁת (אֶלְרֵגִיָּה)

• הקף רק את המילים שדרך התצורה שלהן היא דרך התצורה שצינת בסעיף ב(1).

• בחר בשתי מילים שלא הקפת ודרכי התצורה שלהן שונות זו מזו.

העתק את שתי המילים שבחרת, וציין את דרך התצורה של כל אחת מהן.

ג. מהי צורת העתיד של הפועל דִּמָּה ? הקף את התשובה הנכונה.

יִדְמָה , יִדְמָה , יִדְמָה

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

14. א. "הם מְשָׁלִים את עצמם שאולי הפעם יצליחו." (טקסט ג, פסקה ח)

(1) כתוב את השורש ואת הבניין של הפועל מְשָׁלִים במשפט זה.

השורש: _____

הבניין: _____

(2) • בהקשר אחר יש לפועל מְשָׁלִים משמעות אחרת. כתוב משפט, ושכך בו את הפועל במשמעות האחרת.

• כתוב את השורש ואת הגוף של הפועל במשפט שכתבת.

השורש: _____

הגוף: _____

(3) ציין שני פרטים דקדוקיים המשותפים לשתי צורות הפועל מְשָׁלִים. _____

ב. לפניך שלושה פעלים.

נועצת, מובלת, מתעדת

(1) לאחד מן הפעלים יש שתי דרכי ניתוח ושתי משמעויות שונות. הקף אותו.

(2) כתוב את שתי המשמעויות של הפועל, ולכל משמעות כתוב את השורש של הפועל וכתוב שם פעולה

משורש זה.

I. המשמעות: _____

השורש: _____

שם פעולה: _____

II. המשמעות: _____

השורש: _____

שם פעולה: _____

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

טיוטה

[illegible]

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

טיוטה

لا تكتب في هذه المنطقة

לא לכתוב באזור זה

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

لا تكتب في هذه المنطقة

לא לכתוב באזור זה

מדבקת משגיח

ملصقة مراقب

"אתך בכל מקום, גם בבגרות.
בהצלחה, מועצת התלמידים והנוער הארצית"
"معك في كل مكان، وفي البجروت أيضًا.
بالتجّاح، مجلس الطّالاب والشّبيبة القطري"

נספח: טקסטים
לשאלון עברית: הבנה, הבעה ולשון
לבתי ספר עצמאיים
75281, קיץ תשע"ח

לפניך שלושה טקסטים.

קרא את שלושת הטקסטים, וענה על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

טקסט א

מותר האדם

מאת הרב משה רייס

- א מקובל לחשוב כי האדם עולה על כל הנבראים רק בכושרו השכלי. בזכות הדעת אשר בו הוא נחשב לא רק בעל חיים מפותח אלא יצירה מיוחדת בפני עצמה — נזר הברואה. אולם האם החוכמה היא קנה המידה היחיד לביטוי המיוחדות שבאדם?
- ב מינים שונים של בעלי חיים ניחנו במידה מסוימת של תבונה, אולם אין להשוות כלל בין רמתו השכלית של האדם לבין סממני הדעת שבבהמה. האדם הוא היחיד המסוגל לפתח תאוריות ואף לבחון אותן. רק לאדם הכושר להקיש מנושא אחד למשנהו ולהבחין בהבדל הדק בין שני נושאים הנראים שווים. אך כלום משום כך אפשר לראות בחוכמה יתרון מהותי של המין האנושי? לכאורה אין זה אלא יתרון כמותי ברמת המשכל ולא הבדל מהותי.
- ג למעשה חוכמתו של האדם שונה במהותה מחוכמת בעלי החיים. אחת התכונות המאפיינות את האדם היא בחינת מאורעות העבר וצפיית העתיד על פיהם. על זאת נאמר: "איזהו חכם? הרואה את הנולד" (תמיד, לב, ע"א). הכישרון להסיק מן העבר על הצפוי בעתיד אין בנמצא כמותו אצל יצור כלשהו מלבד האדם. האדם התברך גם בכושר המצאה ויצירה. המין האנושי לעולם אינו "דורך במקום". בעזרת כלי החשיבה שלו הוא משכלל ללא הרף את תנאי חייו. לאדם עוד תכונה ייחודית: רק הוא עוסק בחוכמה "לשמה", שלא לשם הפקת תועלת חומרית כלשהי. התעמקות בפילוסופיה או במדעים תאורטיים, עיסוק בכל אחד משטחי האומנות כמו מוסיקה, ספרות, ציור וכיוצא באלה — כל אלה בלעדיים הם למין האנושי.
- ד אם אכן מכירים אנו ביתרון התבונה האנושית ובמעלות ההיגיון והחשיבה, עולה השאלה: האם אין עדיפות למחשב על פני האדם? הרי נראה כי המחשב משתמש בכלי "שכלו" בצורה יעילה יותר מן האדם. האדם אינו משתמש בדרך כלל בכל כמות הדעת האצורה בו. פעמים רבות האדם זונח את תבונתו ונוהג בניגוד לכללי היסוד הידועים לו. תופעה זו אינה יכולה להתרחש במחשב. השכחה שבני אדם סובלים ממנה כל כך גם היא אינה אלא נחלת בני האדם. המחשב אינו לוקה במחלה זו. כיוון שכך עולה השאלה: האם חלף תור עליונות האדם מן העולם?
- ה היה אפשר להתנחם בטיעון שלמרות הכול המחשב נתון בידי האדם להטותו לכל אשר יחפוץ. כל כוחו של המחשב נובע מן הנתונים שבהם הזין אותו האדם. נתון מוטעה יוביל את המחשב למסקנות משובשות. עדיין לא הומצא מחשב המגלה יוזמה עצמית. היוזמה היא כולה בידי האדם. משום כך אפשר לקבוע שהמחשב נמצא בעמדה נחותה מן האדם. אף על פי כן לעיתים מתגנבת ללב האדם מחשבה שמא ביום מן הימים יוזן המחשב בצורה אחרת, ומכאן ואילך יבקר את עצמו, ויוכל לפעול בצורה עצמאית לחלוטין. האם באותה שעה יושם קץ ליומרת האדם להיות נזר הברואה?

* מעובד על פי הרב מ' רייס, "אדם — איך?" , בנין עדי עד, תשס"א, עמ' 33-41.

- ו כל השאלות הללו הן תאורטיות בלבד. למעשה אין מקום להשוואה בין האדם למחשב, שכן התכונות האנושיות שבאדם הן ההופכות אותו לתפארת הבריאה. לדוגמה: אפשר לתכנת מחשב אשר יפעל לפי השיקולים ה"הגיוניים" שהוזן בהם, אולם מחשב כזה לעולם לא יפעל בניגוד לאותו היגיון. לעומת זאת, האדם מכוח תבונתו מסוגל לפעול לעיתים דווקא בניגוד להיגיון, למשל לוותר כדי להימנע ממריבה.
- ז האדם ניחן בכושר אינטואיטיבי המנחה אותו לבחור באפשרות אחת או באפשרויות אחדות מאפשרויות רבות לאין ספור. כאשר אדם דן בבעיה מסוימת, הוא "שולף" מאוצרות המידע העצומים הגנוזים בו נתונים אחדים שרק אותם הוא קושר לנושא הנדון, ועל פיהם הוא מכריע. כושר אינטואיציה כזה אינו קיים במחשב. המחשב מוגבל דווקא משום שהוא מתוכנת לבדוק את כל האפשרויות.
- ח זאת ועוד, מה שמאפיין את האדם הוא דווקא גישתו הסובייקטיבית לנושאים מסוימים. האדם אינו יכול שלא להתייחס אישית למאורעות ולמקרים. לעומת זאת מחשב אינו חש מאומה, הוא רק מודד ומנתח נתונים. כל עולם הרגשות ייחודי לאדם. אהבה ואיבה, רחמנות ושנאה, שאיפת החירות והחופש, העדפת צדק ושנאת עוול, הרצון להתעלות ועוד — כל אלה הם ביטויים בולטים הנוגעים למהות האדם. תחושות הגאווה, הגבורה והביטחון שייכות גם הן לקטגוריה זו. אף כוח הדמיון — רכיב חשוב באישיותו של האדם — וגם עולם החוויות שלו הם קנייניו של המין האנושי בלבד.
- ט שטח נוסף שהוא נחלתו הבלעדית של המין האנושי הוא עולם הערכים. את העולם הזה אי אפשר למדוד ולחשב, הוא אינו תלוי בכמויות ובגדלים, ועל כן הוא בבעלותו המוחלטת של האדם. האדם נקרא להעדיף את הטוב על פני הרע. אולם מהו טוב ומהו רע? על סמך נתונים המחשב יכול להסיק כי מאכל מסוים טוב ועדיף מבחינה תזונתית על פני מאכל אחר. הוא גם יכול לשקול איזו תרופה עדיפה במקרה מסוים, על פי תופעות הלוואי הכרוכות בלקיחתה. אולם מחשב לעולם לא יוכל להסיק מסקנה כמו: "טוב פת חרבה ושלום בה מבית מלא זבחי ריב". על אחת כמה וכמה שאין למחשב גישה לתחום כמו "טוב להודות לה' ". ה"טוב" שבפסוקים אלה אינו כמותי אלא ערכי.
- י מחשב יכול להכריע בנוגע למדידת כמויות. זוהי החלטה הגיונית אובייקטיבית, אולם מחשב לעולם לא יוכל להגיע למסקנה כי "גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה" או כי "גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה". את הגדלות בנושאים אלה אי אפשר למדוד, ולכן היא "מחוץ לתחום" של המחשב. ההכרה בגדלות זו היא קביעה ערכית סובייקטיבית שאי אפשר להעתיקה למחשב, והיא כולה בתחום ההכרה האנושית.

טקסט ב

בראש הפירמידה

מאת הרב צבי ענבל

- א האדם נברא ביום השישי לבריאה, אחרון מכל היצורים. האין בכך פגיעה בכבוד המין האנושי?
- ב נאמר: "אחור וקדם צרתני" (תהלים, קלט, ה). אומנם לפי לוח הזמנים התאחרה בריאתו של האדם מבריאת שאר יצורי עולם, אך מצד תכלית הבריאה ותכנונה, האדם קודם לכל השאר. דווקא בשל היותו נזר הבריאה ותכליתה הוא נברא בסופה, כדי שימצא לפניו עולם שלם ומתוקן שלא נברא אלא בעבורו.
- ג מה יש בו באדם שבגינו הוא גולת הכותרת לבריאה כולה? בספר בראשית נאמר כי הקב"ה ברא את האדם "עפר מן האדמה, וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נְשֵׁמַת חַיִּים" (בראשית, ב, ז). יש בו באדם שילוב של גוף ורוח. הגוף הוא עפר מן האדמה, מבחינת הרכבו הפיזי וחוקי הטבע הפועלים עליו, אך יש בו גם מנשמת רוח האלוקים אשר נופחה באפיו. שילוב קוטבי זה מאפיין את האדם, והוא מובע גם בשמו — אדם. לדעת מפרשים שם זה גזור מן המילה אדמה — המקור הירוד שממנו לוקח גוף האדם. אך שם זה גם מרמז לשאיפה האנושית הגבוהה ביותר — "אֲדָמָה לַעֲלִיּוֹן" (ישעיה, יד, יד) — הרצון להידמות לקב"ה, מקור נשמת האדם.
- ד אם נשווה את האדם לשאר היצורים שבעולם נמצא שמבחינת הרכיב החומרי שבו הוא נחות מנבראים אחרים. לא רק מפני שבעלי חיים גדולים ואף קטנים עלולים לגבור עליו ולגרום לו ייסורים, אלא בעיקר מפני שצרכיו של אדם מרובים הם, והוא אינו מוצא כדי סיפוקו אלא ברוב עמל ויגע. בזיעת אפיו הוא רוכש לחם ולבוש, בית ורהיט, ומספק את צרכיו הנפשיים והחברתיים המורכבים. עם זאת התורה מלמדת כי בשל הנשמה הנטועה באדם נחשב הוא לבחיר היצירה. יש בו תכונות אלוקיות הבאות לידי ביטוי בשאיפה למוסר ולטוב, דעת ובחירה חופשית. בתכונות אלה הוא יחיד בעולם, והן העושות אותו לשליט על הבריאה כולה.
- ה האדם קרוץ מחומר. בשל כך יש לו צרכים גשמיים ויצרים המניעים אותו בעוצמה לסיפוק מאווייו אלה. נוסף על כך פועל באדם עוד כוח, המושך אותו להתנהגות מוסרית. היצרים דוחפים את האדם להתנהגות שעיקרה הוא מילוי צרכים, ואילו השאיפה המוסרית מושכת את האדם להתנהגות על פי ערכים נעלים. שאיפה זו היא כוח ראשוני באדם, ויסודה בקולה הפנימי של הנשמה השואפת אל שורשה ומקורה. אולם השאיפה למוסריות ולבניין רוחני אינה יכולה להישען רק על תחושה אינטואיטיבית, תהא זו חזקה ככל שתהיה. הבורא חנן לאדם דעת, יכולת ההבחנה, יִצְרֹו בצלמו, וחננו בהשגה שכלית פלאית. הדעת היא כוח בונה ופועל.
- ו בניגוד לבהמה, שבה פועלים רק יצרי הגוף, יש באדם חיבור מפליא של גוף עם נשמה, וכלי ביטוייה יכולים להעלות את האדם לשיאים בתחום הרוח על ידי בחירה חופשית, שגם היא ייחודית לאדם. כשאדם עומד לפני הכרעה הוא יודע כי החלטה אחת היא מוסרית, ואילו החלטה אחרת היא בלתי מוסרית, ובידו לבחור ולהכריע. הבחירה החופשית היא אפוא הכרעה מוסרית והיא המרוממת את האדם ובונה את אישיותו.
- ז כל אחד מאיתנו יכול לחוש בקרבו פנימה את ההתרועעות המופלאה שבין כוח משיכתו של החומר ובין הנטייה לעבר ערכי הרוח. זהו המאבק הקרוי בפי קדמונינו מלחמת היצר הטוב ביצר הרע.

* מעובד על פי צ' ענבל, "פרק בתורת הנפש היהודית", אל המקורות ג', תשמ"ד, עמ' 143-149.

טקסט ג

וסור מרע — בינה

מאת הרב יונתן אבר

- א האדם מורכב מגוף גשמי ומנשמה רוחנית. מה הם יחסי הכוחות שבין נשמת האדם לבין גופו? האם הנשמה נמשכת לרוחניות באותה מידה שהגוף נמשך לענייני העולם הזה?
- ב נדמה שהתשובה ברורה: המשיכה של הגוף לענייני העולם הזה רבה יותר מן המשיכה של הנשמה לרוחניות. האדם מרגיש כי ה"אני" שלו הוא גופו, וחושיו הם עיקר הווייתו. אם כך כיצד יהיה בכוחו לרסן את תאוות הגוף המושכות אותו בעוצמה אחריו?
- ג הגוף הוא בשר דומם, והתאוות של האדם מקורן בכוח החיים שבגוף, המכונה "הנפש הבהמית". נפש זו היא המשתוקקת ומתאוה להנאות הגשמיות ולענייני העולם הזה. אם כן המאבק הוא בין הנשמה הרוחנית ובין כוחות הנפש הבהמית.
- ד כדי לענות על קושייתנו נתאר לעצמנו פיל אדיר ממדים שמשקלו יותר מארבע טונות ובכוח החדק יכול להרים כשלוש מאות קילוגרם. אין חיה המעלה על דעתה להתגרות בו. במרחק קטן מולו עומד ילד כבן עשר, שמשקלו אפילו לא מאית ממשקל הפיל. הילד מנופף בידו כדי למשוך את תשומת לב החיה הכבירה, והפיל אכן מבחין בו ומתחיל להתקרב אליו. יחסי הכוחות אינם מוטלים בספק: הפיל אפילו לא צריך להתאמץ כדי לסלק את "האויב הקטן". לא ייאמן! הילד מורה על גזע עץ כרות המוטל לרגליו, והפיל כורך את החדק סביב גזע העץ ומתחיל לגרור אותו לאורך הדרך. אין ספק, הפיל מאולץ ולכן ציית לפקודות של הילד. אך מפליא ביותר — איך ייתכן שבני אדם הצליחו לגרום לפיל להיכנע להם, הרי הוא עולה עליהם בכוחו הפיזי עשרת מונים?
- ה התשובה היא ששליטה אינה קשורה לכוח. לו הייתה מלחמת כוחות בין האדם לפיל, ודאי שלא היה לאדם כל סיכוי לנצח. אבל האדם אינו מתיימר כלל להיות חזק מן הפיל — הוא רק חכם ממנו. הוא מבין בשכלו איך לגרום לפיל לשמוע בקולו וכיצד להפעיל אותו. הפיל התרגל לציית באמצעות חתיכת סוכר שהאדם סיפק לו שוב ושוב.
- ו ממש כך צריך להיות היחס של האדם לנפשו הבהמית. כוחות הנפש חזקים מאוד, ומי שמנסה למושכם אל התלם בכוח בלבד — לא יצליח בדרך כלל. אף אם יוכל לשלוט בהם מעט, במוקדם או במאוחר הם יתקוממו נגדו ויגרורוהו אחריהם. תפקיד האדם אפוא אינו לדכא את נפשו אלא לגרום לה לשמוע בקולו ולשתף עימו פעולה, מתוך סיפוק ראוי של צרכיה.
- ז שאלנו למעלה: איך מצפים שנשלוט ב"בהמה רבת כוח" המושכת אותנו לסיפוק צרכיה? התשובה היא שאף אם כוחה הפיזי גדול, נוכל להשתמש ביתרון שיש לנו על פניה, יתרון האדם על הבהמה — הדעת. באמצעות חשיבה, הבנת המציאות וחוכמה האדם יכול להשתלט גם על הגדולות שבתאוותיו ועל החזקות שבמידותיו הרעות. "בתחבולות תעשה לך מלחמה" (משלי, כד, ו), ופירש בעל המצודות: "על ידי תחבולות הדעת תוכל לעשות מלחמה מול היצר הרע".

* מעובד על פי הרב י' אבר, מבוא לספר **ישרים דרכי השם**, תשע"ז, עמ' יג-יט.

- ח רבים סבורים שכל שנדרש כדי לנצח את היצר הוא להתאמץ, ואם אין הדבר מועיל יש להתאמץ עוד. הם ממשיכים בעקשנות להילחם בו באותן שיטות, ומשלים את עצמם שאולי הפעם יצליחו. הדבר דומה לאדם המחזיק בידו צרור גדול של מפתחות ומנסה לפתוח דלת נעולה במפתח אחד. הדלת ממאנת להיפתח, אך הוא ממשיך בעקשנות לנסות שוב ושוב לפתוח באותו המפתח, ואינו מהרהר אפילו באפשרות שמא הוא מחזיק במפתח הלא נכון. אנשים אלה אינם יודעים ש"טובה חכמה מגבורה" (קהלת, ט, טז), ובדרך כלל במלחמות קשות הדרך להצלחה אינה באמצעות הכוח אלא באמצעות המוח, והיא בהישג ידם אם רק ילמדו וידעו כיצד.
- ט האמירה "אין דבר העומד בפני הרצון" עלולה לגרום לאנשים לחשוב שאם הם אינם מצליחים לכבוש את יצרם, הם כנראה אינם רוצים בכך מספיק. ולא כך הוא. כל רצון חייב להפעיל מחשבה. רצון שיפעיל רק מאמץ בלי תוכנית המגדירה מראש מה הם הכוחות העומדים לרשותו ומה הם המכשולים הניצבים בדרכו – אין לו כמעט סיכויי הצלחה.
- י עלינו לסייג את דברינו. ייתכן שיהיה מי שיבין מן הדברים כי עליו רק לחפש עצות ותחבולות כיצד לנצח את יצרו בקלות, ואין הוא מחויב להתאמץ ולהילחם בו בגבורה. אך חלילה מלחשוב כן! אומנם בדרכי החוכמה אפשר להקטין את המאמץ הנדרש, אך ודאי אי אפשר לנצח את היצר בלי מאמץ כלל, כי לפעמים הניסיון מפתיע ופתאומי ואינו מותיר זמן למחשבה, ולפעמים צריך לכפות את היצר בעוז ובתעצומות.